

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

8. De circumstantiis homicidij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

cipes, & Iudices non excusantur, ignorantis pericula locorum, qui indagare tenentur.

Quinto peccat dominus, qui habet leones domi, & non providet ne noceant alijs.

Sexto, peccant parentes, qui filijs parvulis permittunt arma, cognoscendo eos esse superbos, & iracundos; non enim excusantur à peccato homicidij, si aliquid sequatur.

Denique qui dominium, vel potestatem habent aliquam supra alios, tenentur providere, ut, ubi est periculum homicidij, non committatur, alias peccant pro ratione omissionis, & est peccatum contra iustitiam.

Quarta regula, qui omittens aliquid, ad quod ex charitate tenebatur, & ex tali omissione alter obit, vel occiditur, peccat iuxta gravitatem omissionis. Verbi gratia, qui alteri in extrema necessitate posito vitæ non succurrit, cum possit, mortaliter peccat, & si illa moriatur, peccat mortale peccatum homicidij.

Rursus, qui scit aliquem falsò accusatum morti inculpabiliter adjudicari, si ipse testificando verum potest liberare eum, tenetur sub mortali testificari: & si ille post patitur mortem, peccat mortaliter non testificando, quamvis accusator palpabiliter esset damnus ex tali testimonio; dummodò non sciat id in confessione; tunc enim tacere debet.

Eodem modo, qui scit insidias contra aliquem paratas, tenetur, ut potest, illum liberare eum admonendo, ut sibi caveat; & nisi id faciat, peccat, si ille occidatur: & ista sunt homicidia, & peccat contra Charitatem. Ad has quatuor regulas reducuntur omnia ista, quæ pertinent ad homicidium sine intentione occidendi.

De circumstantijs homicidij.

CAPVT VIII.

EX sex, quæ de homicidio tractanda proposuimus, quatuor absolvimus: nunc quintum aggredi oportet, puta, circumstantias homicidij, vel percussionis in confessione exprimendas. Quarum prima est in persona occisa, aut percussa. Septem enim sunt genera personarum, quas exprimere oportet.

Primum

Primum est earum, quæ sunt cum occidente sanguine con-
iunctæ; vt, si occisus fuerit frater, pater, mater, vxor, filius, &
huiusmodi qui notabiliter sunt coniuncti.

Secundum est Clericorum, seu monachorū. Qui enim per-
cussis, vel occidit Clericum, vel monachum, non solum pec-
cat mortaliter, sed sententiam excommunicationis incurrit,
17. q. 4. c. si quis suadente, vbi nota quatuor.

Primum est, per occidentem, vel percutientem, non solum
esse intelligendum sæcularem, sed quemcumq; Ecclesiasticū:
nam etiam talis incurrit excommunicationem.

Rursus secundo, per monachum percussum intelligas pro-
fessum, & nouitium, & conuersum cuiuscumque Religionis
approbatæ. Similiter per Clericum, intellige, non solum in
maioribus constitutum, sed etiam primam tonsuram habentem,
quamuis sit coniugatus, dum duxerit virginem, & portet
habitum, & tonsuram, alias perdit priuilegium.

Tertio, per violentam manus impositionem intellige, non
solum occisionem, vel percussionem, sed verberationē, muti-
lationem, pugnum, alapam, vestium dilacerationem, lapidis
percussionem, & alia huiusmodi. Per tales enim actus incurritur
excommunicatio.

Quarto, ista excommunicatio Papæ reseruatur, nisi cū per-
cutiens est infra decimum quartum annum; tunc enim ad E-
piscopum pertinet: similiter cū est senex, infirmus, pauper,
vel absque vitæ periculo, & notabili incommodo, non potest
Romam venire: tunc enim reseruatur Episcopo. Cū autem
Clerici simul viuentes se percutiunt, si leuis est percussio, vt
pugnis, vel alapa, ad Episcopum pertinet, aliter ad Pa-
pam.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus absque excommunica-
tione potest quis percutere Clericum.

Primo cū fit ioco.

Secundo, cū fit causa correctionis, vt faciunt magistri, &
superiores.

Tertio, cū ignorabatur esse Clericus, c. si verò, 2. de sent.
excomm.

Quarto, cū licet esset cognitus, tamen reperitur in flagrati
delicto, cum matre, vel vxore, vel filia, sorore, vel nepte alicu-
ius, tūc, si occidatur ab isto, peccatum quidem est mortale, sed
non est excommunicatio, c. si verò, 1. de sent. excomm. vt ha-
bet gl. can. si quis suadente.

Quintò, cum percussio ita est leuis, vt solum sit veniale peccatum: nam excommunicatio maior est propter mortale.

Sextò, cum occiditur à quolibet alio, in illis vero casibus, in quibus diximus liceret alicui alium occidere, cap. si vero, allegato.

Tertium genus, Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum; Hos enim occidere, mutilare, percutere, verberare, capere, incarcerare, detinere, aut talia mandare, peccatum est, cum excommunicatione in cœna reservata. Quæ intelligenda est, cum tales consecrati sunt, aliàs non: quamuis sint electi, & in possessione Episcopatus: erit enim tantum excommunicatio Papalis, sicut præcedens, ratione clericatus. Hoc autem fuit ius antiquum, capit. si quis suadente, de pœnis, in Clem. vbi excommunicantur etiam, qui bannunt Episcopos; imò vltra mandantes illos actus dictos, excommunicantur consules, comitantes, fauentes, defendentes, & factum ratificantes: sed ista excommunicatio non est in cœna, sed solum Papalis.

Quartum genus personarum, sunt Cardinales, qui Episcopi non sunt. Hos hostiliter insequi, capere, aut percutere, aut talia mandare, non solum est mortale peccatum, sed excommunicationi subiectum, quod reservatur Pontifici, c. si quis, de pœnis, in tex. vbi contra tales multa aliæ imponuntur pœnæ. Excommunicantur etiam dantes in hoc consilium, & factum ratificantes, cooperantes, fauentes, aut eos defendentes, qui talia faciunt. Ista tamen excommunicatio non est in cœna, sed tantum Papalis.

Quintum genus personarum sunt, qui causa negotiorum in curiam Romanam veniunt, & qui in ea hac causa morantur, & negotiorum gestorum Notarij, Procuratores, Iudices, Aduocati, & Auditores: hos enim occasione causarum verberare, mutilare, occidere, aut bonis spoliare, per se, vel per alios peccatum est excommunicationi cœnæ suppositum.

Sextum genus personarum, sunt venientes ad Sedem Apostolicam, aut ab ea recedentes: hos enim propria temeritate occidere, capere, detinere, aut spoliare, verberare, mutilare, aut contra in ea vrbe habitantes ista absque Apostolica auctoritate faceret, aut præcipere, est peccatum in eiusdem cœnæ excommunicatione contentum, dum modo ista ex proposito deliberalo fiant, id est, ex præmeditato.

Septimum genus sunt personæ, ex quarum percussione, aut

occi-

occisione alij damnum in re temporali patiuntur, aut ipsa-
mer: tunc enim manifestanda sunt, vt restitutio à Confessario
imponatur. Vnde, qui occidit seruum alterius, confiteri debet
quia ad restitutionem pecuniæ æquivalentis tenetur. Simili-
ter, qui mutilat seruum alterius, obligatur restituere damnum
quod dominus ex tali mutilatione incurrit. Similiter, qui oc-
cidit aut mutilat aliquem, qui suo labore familiam alebat; te-
netur restituere & reddere damnum. De hoc latius dicemus in
materia de restitutione. Si tamen is, qui occidit vel percutit ta-
les, fecit restitutionem, non obligatur personam percussam,
vel occisam manifestare.

Hæc sunt quantum ad circumstantiam obiecti. Sunt tamen
aliqua noranda.

Primum est, quando aliqua excommunicatio in iure poni-
tur pro percussione, vel homicidio, vel aliquo peccato, non est
extendenda, nisi ad illas personas, quæ talis peccati sunt partici-
pes, eo modo, qui exprimitur in tali excommunicatione, v.g.
in clerici percussione, excommunicatio posita est contra vio-
lentas imponentes manus, & non alios. Hinc fit, vt qui iuuat,
qui præcipiunt, qui consulunt, licet mortaliter peccent, tamẽ
excommunicati non sint ex vi illius capituli, *si quis suadente*.
Sunt tamen excommunicati per alia capitula, in quibus ista
exprimuntur, puta, capitulum, mulieres. & cap. quantæ, de sen-
ten. excom. & cap. cum quis, de sent. excom. in 6.

Rursus, peccatum, propter quod imponitur, est impositio
violentiæ manus. Quando igitur aliquis vult tantum mente
inertius manus imponere, vel procurat, vel projicit sagittam,
sed non percutit, mortaliter peccat, tamen non est excom-
municatus.

Rursus, in percussione Episcopi, non solum excommuni-
catio est contra percipientes, sed contra mandantes, consulen-
tes, &c. Omnes hi excommunicationem incurrunt; dum tamẽ
percussionis peccatum sequatur, aliter non, licet præcipiant,
consulant, & alia faciant.

Norandum est secundo, percussorem clericum inducere ex-
communicationem, cum ab alio est. Cum enim aliquis se mu-
tilat: aut percutit, etiam causa odij, quamuis peccet mortaliter,
tam notabilis est percussio, tamen non est excommunicatus.
Contrarium tenet Nauarr. cap. 15. num. 11. sed profecto absque
causa; nam non aliunde contrahitur ista excommuni-
catio, nisi per illud caput, *si quis suadente*: ac tale caput lo-

quitur de tertia persona, nec sunt amplianda poena ista.

Altera circumstantia in confessione manifesta est, locus: cum enim sacer est, peccatum mutat speciem, & dicitur sacrilegium. Atq; hæc est vna causa, propter quam Ecclesia polluitur. Sunt enim quinque causæ, propter quas polluitur Ecclesia, ita vt in ea non liceat celebrare.

Prima est, iniuriõsa sanguinis effusio. Cum enim sanguis in Ecclesia spargitur ex vulnere, non ioco, non ob correctionem incusso, sed iniuriõsè est Ecclesia polluta, dum modo sit aliqua sanguinis copia, & nõ à puero ante vsum rationis perfecta, vel ab ebrío vel infano sit facta: tunc enim non est Ecclesia polluta. Similiter non esset, si quis ob sui defensionem vulnus incurreret. Notandum tamen, quòd polluta esset Ecclesia, si in ea vulnus infligeretur, quamuis sanguis in valeret, periret, vel percussus ita citò extraheretur, vt sanguis in Ecclesia non caderet. Non esset tamen polluta, si extra Ecclesiam percussus confugeret in ipsam, & ibi sanguis spargeretur. Nec sufficit percussio ad pollutionem, nisi sequatur sanguis, quamuis sufficeret mors sine sanguine, vt strangulatio, suspensio, & cetera. Cum autem Ecclesia polluta est, etiam cõmunicatum est pollutum, non autem è contra.

Secunda causa ob quam polluitur Ecclesia, est humani feminis pollutio voluntaria: non enim per nocturnas pollutiones, quæ in somnis fiunt, polluitur, sed debet esse voluntaria, siue fiat secundum naturam, siue contra, siue illicito contractu, siue licito, quale est coniugium; hoc enim etiam polluit. Notandum tamen, vt pollutio hæc sit causa, debet esse publica, & notoria apud multos: si enim secreta est, cuius notitia apud paucissimos est, non est polluta Ecclesia.

Tertia causa est, cum excommunicatus in ea sepelitur de consecr. Eccles. cap. consulisti.

Quarta, cum sepelitur aliquis infidelis, vt habetur in cap. Ecclesiam i. de consecr. dist. 1. Et in hoc casu oportet parietes Ecclesie radere.

Quinta causa est, cum consecratur Ecclesia ab Episcopo publicè excommunicato, vt habetur cap. consulisti, allegato. His causis polluta est Ecclesia qua scienter celebrare peccatum est mortale: nulla tamen irregularitas aut excommunicatio incurritur, vt habetur in cap. is, qui, de sent. excom. in vi. Gloss. tamen eod. cap. tenet esse suspensum, qui in tali Ecclesia celebrat, ab ingressu Ecclesie, ita vt, si post suspensionem cele-

bret,

bret, fiat irregularis, & videtur consentire Sylu. verb. consecratio. 2. in fine.

Huic sententiæ videtur fauere caput, Episcoporum. de priuilegiis. in 6. nisi velimus restringere hoc caput ad loca interdicta: nam ibi non dicitur, de pollutis, sed de interdictis, & hoc videtur magis consonum. Nam in cap. illo citato (is, qui) tantum dicitur, quod temerariè agunt celebrantes in polluta Ecclesia, & statim celebranti in interdicto loco infligitur pœna irregularitatis. Cum autem polluta est Ecclesia, si consecrata erat, est reconcilianda ab Episcopo, etiam cum aqua ab Episcopo benedicta, siue ab eodem, qui prius consecrauit benedicta, siue ab alio. Cum autem tantum est Ecclesia benedicta, & non consecrata, reconciliatio fieri potest per sacerdotem, cum aqua ab Episcopo benedicta.

Tertia circumstantia in confessione dicenda; est, si per se, vel cum alijs occidit aut percussit. Si enim cum alijs manifestare oportet, an illos ad tale auxilium & factum sollicitauerit & conuocauerit: tunc enim mortaliter peccat, & tot committit peccata, quot fecit peccare, sollicitando ad malum.

Quarta circumstantia est, tempus; in quo decreuit committere. Si enim multum temporis perseuerauit in tali proposito, vix excusatur à multis peccatis, quæ committuntur in multiplicatis volitionibus occidendi, vel percutiendi. Hæ sunt circumstantiæ erga hoc peccatum.

De intellectu præcepti, non occidendi.

CAPVT IX.

Hoc est vltimum caput ex sex, quæ tractanda de homicidio proposuimus. In hoc igitur præcepto, *non occides*, Exod. 20. prout à Domino, Matthæi 5. exponitur, quinque prohibentur.

Primum est, ipsum nocumentum corporale, vt occidere, mutilare, percutere, verberare, torquere, incarcerare, aliaq; similia nocumenta; & ad iniuriam pertinentia, vt spuerè, arundine percutere, &c.

Secundo prohibentur omnes præparaciones, & dispositiones ad similes actus, vt gladium quarere percutiendi causa, inimicum obseruare, coniuurare, id est, multos sub iuramento

vel